

évtizedre készül. Amikor törődnek azzal, hogy minden darabja erős, jó, sokáig tartó, szép legyen, hogy ne jusson benne hely cifraságnak, de el-

tűnjen a sívár unalom is belőle, akkor építetik meg igazán bölcsen, takarékosan és hasznosan a nyilvánosság házat. LENGYEL GÉZA.

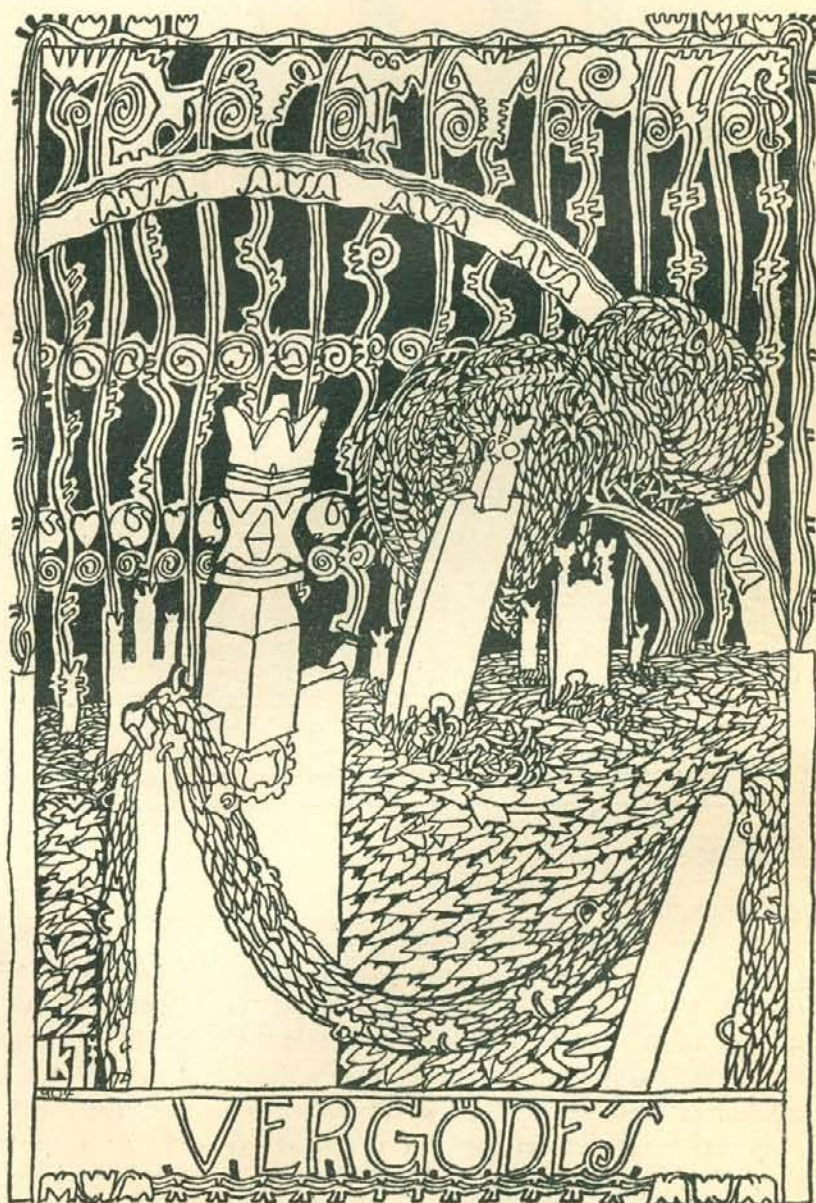
BERLINI LEVÉL.

Április hó.

Alig van város Európában, amely kellemtlenebb benyomást kelt, zavarosabb képet nyújt, Berlinnél. Léptenyomon érezzük, hogy ez a város csak az utolsó pár évtizedben lett világvárossá, hogy rohamos fejlődése, népességének hihetetlen módon való szaporodása, forgalmának és jelentőségének óriási módon való megnövekedése igénybe vette és lekötötte minden erejét. A forgalom lebonyolítására utcákra volt szüksége, a szaporodó lakosság számára házakra. Hosszú egyenes utcák mentén, amelyek szabályosan vágják időnként egymást derékszögben, házsorok emelkedtek tehát, amelyeknél minden egyéb tekintetet elnyom a praktikusság keresése.

A forgalom és lakosság növekedésével lépést tartott a vagyonosodás is, és amint az már a gyorsan gazdagodtnál be szokott következni, a berliniek is fitogtatni akarták gazdagságukat. Házaiknak a homlokzatán ugyancsak meglátszik ez a törekvésük. Kiálló erkélyek, loggiák, impozáns tornyok, amelyeknek egyedüli célja a telek és az anyagpazarlás látszani lenni, ok és céltalanul alkalmazott szob-

rászdíszek, szinte kiáltani látszanak, hogy »Nézétek milyen gazdagok vagyunk, nem bérkaszar-

KOZMA LAJOS.

nyában lakunk ám, hanem bérpalotában». Az erkélyektől és loggiáktól azonban nem látjuk az architektúrát, a plasztikus dekorációról meg már messziről meglátszik, hogy a gipszöntőnél készült gyári módon.

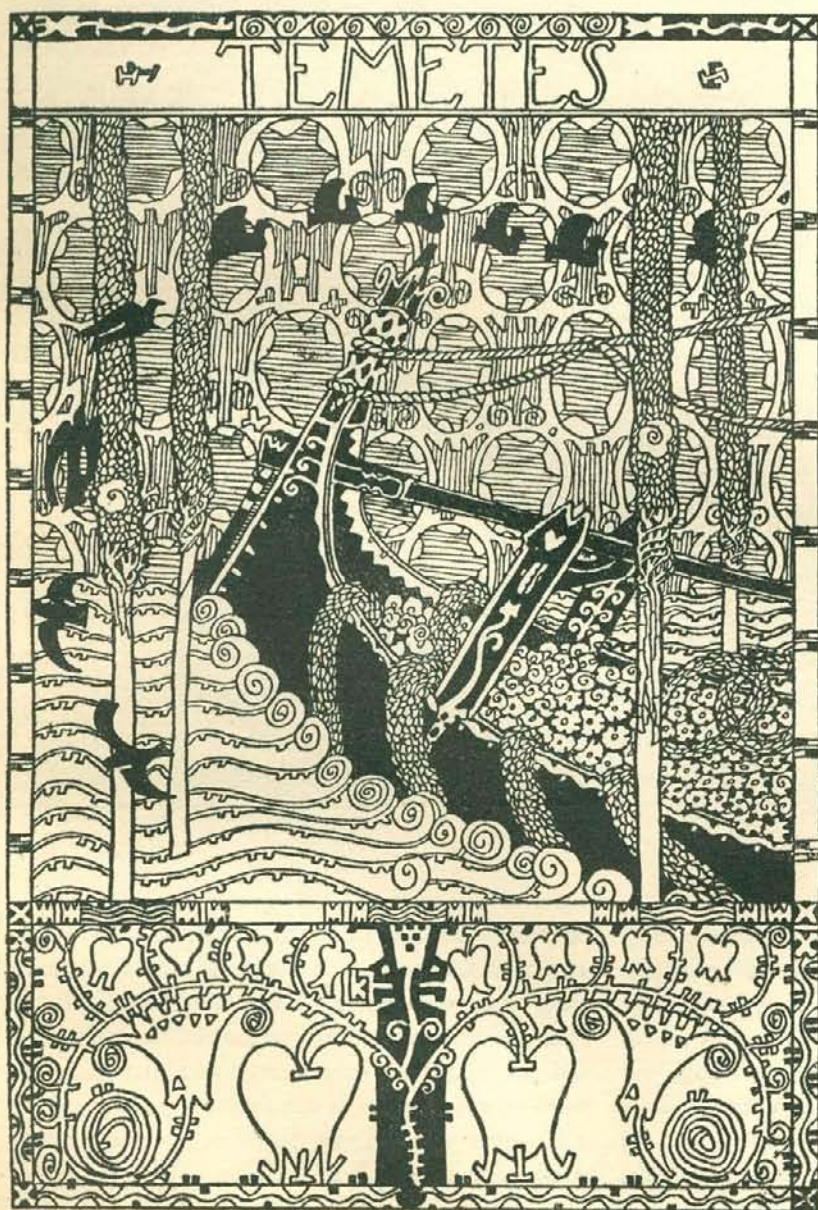
Egynehány, még az Alt-Berlinből származó francia építészek építette utcától eltekintve, alig van az egész városban ház, amelynek tervezésénél tekintetbe vették volna a környezetet is. Egymás mellett állanak és egymást meg-

vetni látszanak. A gazdagabbaknak a pénzén épültek, 2—3 méterrel a soron belül, kerttel maguk előtt, a kert természetesen üres és sivár tűzfalak közt terjeszkedik ki. Kopasz, magas falak egyhangúsága a kicsiny zöld sávot agyonnyomja, az ellentét pedig, amely a kertesen és kertetlen épületek között előáll, nem a kellemesség, de csak a rendetlenség érzését ébreszti fel bennünk.

Az újabban felnőtt generáció, amely már vagyonosnak született, és amely pénzt híval-

kodás nélkül és ki tudja már adni, kezdi erősen érezni a csunyaságát ennek a protztilusnak, és megtesz minden lehetőt, hogy az állapotokon javítson. Érzik és látják, hogy téglából és malterből nem lehet kőházakat konstruálni, és hogy az épületek szépségét nem az teszi, hogy a cifraságok óriási mennyiségével ellepjék őket. Ennek az érzésnek a hatása alatt keletkeznek az újabb házak, amelyeknek tervezésénél uralkodó szempontnak mind e hibák elkerülése látszik. Egyszerű, majdnem puritán a stílusok. Az eleganciát és szépet a fölösleges elhagyásában, az architektonikus részeknek, a falak, ablakok és erkélyek elhelyezésében és egymáshoz való viszonyításában, és a nagyobb síkoknak diskret és stilszerű díszítésében találják. Az egészet aztán olyan módon mázolják egy vagy két színűre, hogy a színek is igen nagy szerepet juttatnak az összehatás elérésére.

Az egyszerű stílusú épületeknek sűrűzöld, sárga, kék a színe, ami kétszerezsen teszi feltűnővé őket a körülöttük lévő cifraságok

KOZMA LAJOS.

tömegében, amelyből nem egészen harmonikusan válnak ki komorságukkal.

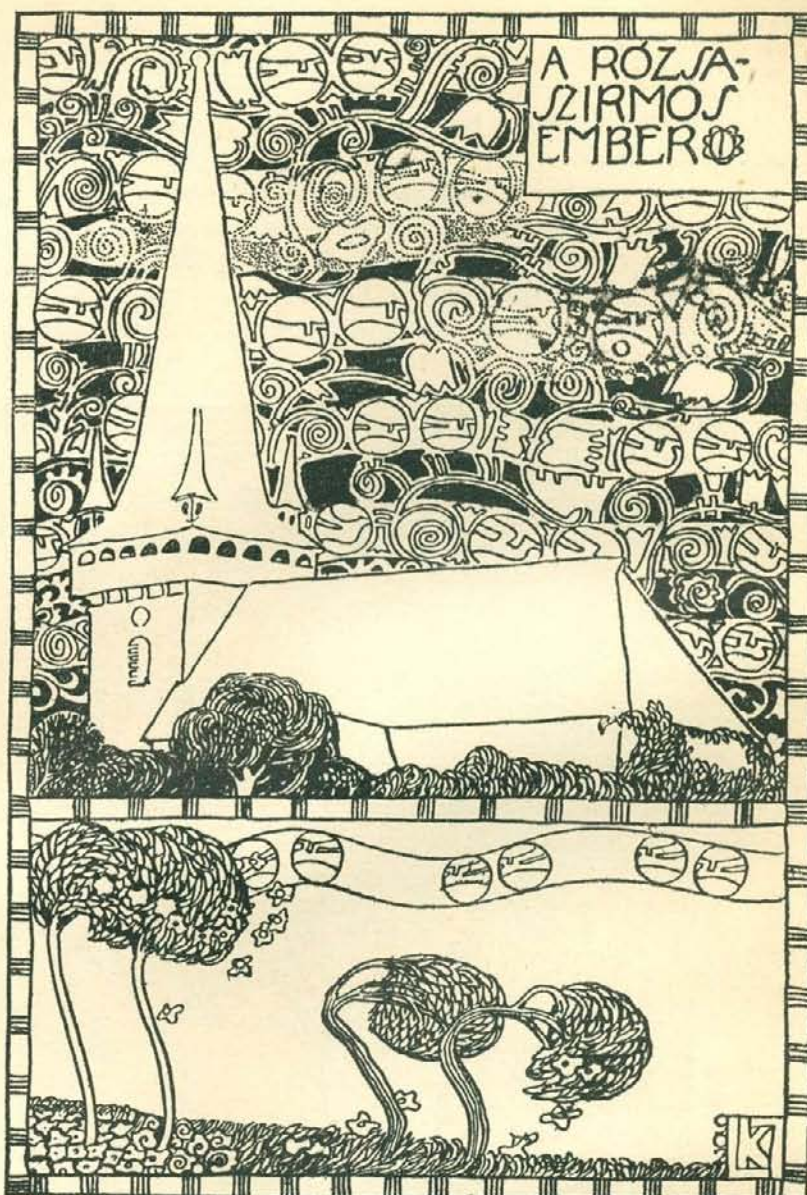
Budapestet vádolják rendszerint azzal, hogy hatóságai minden lehető elkövetnek a város szépségeinek elpusztítására. Hogy alaposan-e, az kívül esik e sorok feladatának, az azonban bizonyos, hogy nálunk a város egyik legszebb terét, nem engedték volna annyira elégteleníteni, mint amennyire azt itt megtették a káprázatos pénzekre megépített »Dom- und Gedächtniskirche«-vel a császári palota előtti téren. A stílusnak abszolút hiányával, tornyainak, kupoláinak, oszlopainak össze-vissza daraboltságával nem templomot, de annak ügyetlen karikatúráját látjuk itt magunk előtt, mely távol attól, hogy a magasztosság érzetét keltené bennünk, önkéntelen mosolyra késztet. A rendkívül lokálpatrióta berlini, aki pedig nem szereti városa gyengéit meglátni, megborzadva tekint fel utána a szemben álló császári palotára, melynek felséges lakója patronálta ez épületszörny létesülését.

A mai berlini építészetnek megjelenése még rendszertelen, még kaotikus, de érezzük már benne azt az energiát, ami ezt a forrongást lecsillapítja, megtisztítja és hasznos és szép dolgokat alkot majd.

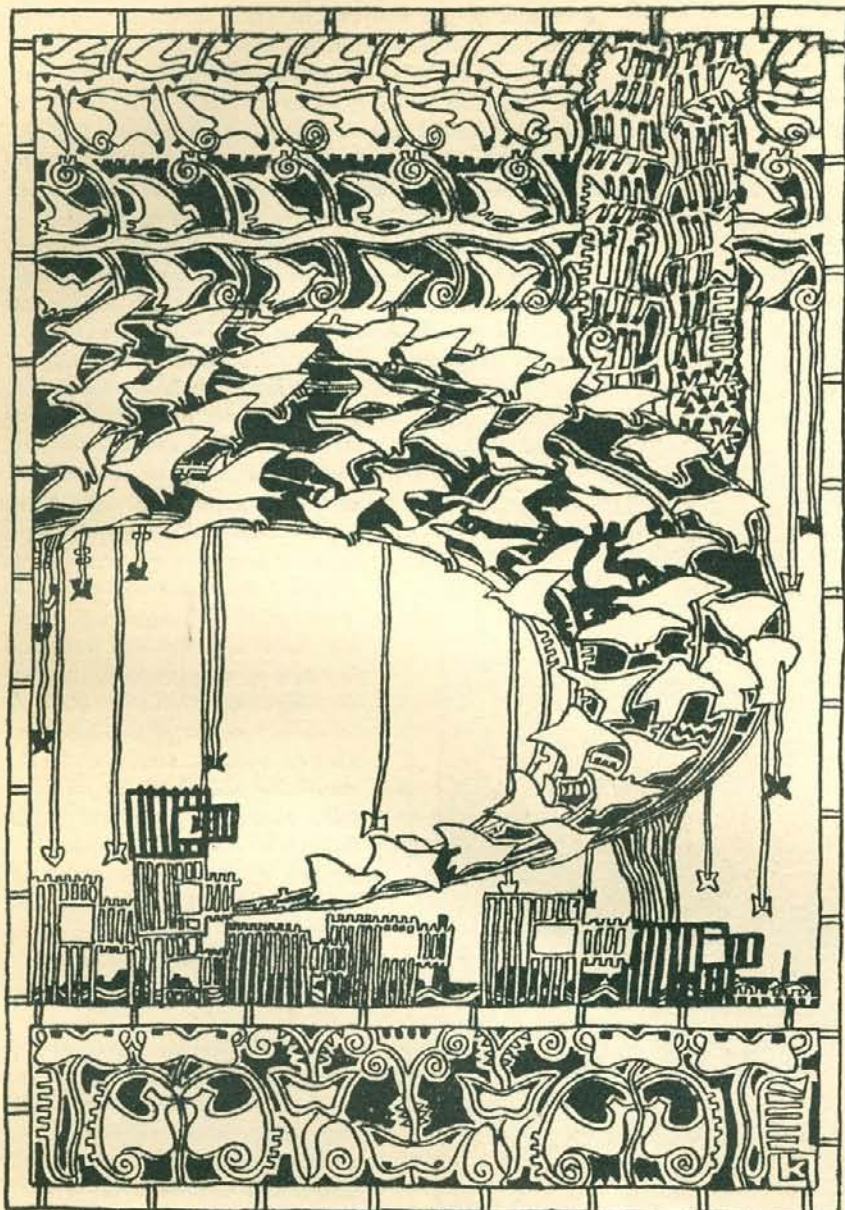
Az »Aussenarchitektur«-ral szemben, az »Innenarchitektur« a bútorművészete már nagy és maradandó eredményekre jutott. Az irányadó törekvések itt is negatívak voltak. Hibák és izléstelenségek elkerülése. Ennek a célnak az örökös szem előtt tartásával és

ügyesen alkalmazott eklekticizmussal létrejött egy stílus, mely eredeti és fejlődésképes, mert még csak a nagy formái vannak meg. Ezeknek a formáknak változatos felhasználása és helyes díszítése még óriási teret nyújt a tervezőművészeknek és alkalmat fog nyújtani oly alkotásokra, amelyek hatásukat nem veszítik majd el néhány éven belül.

»Schmücke dein Heim« régi szokás mondja már a németeknek, amely megmagyarázza,

KOZMA LAJOS.

KOZMA LAJOS.

hogy mért előzte meg a bútór művészete az építészetét. Az otthon csak a belseje a lakásnak, vonzónak és szépnek elsősorban ennek kell lenni, a háznak külső fala lehet kevésbé szimpatikus, azt úgyis csak a künnlevők látják. Az otthon díszítésére a bútorokon kívül

rajzban harmonikus minták, logikus egészet képeznek azzal a tárggyal, amelyet díszítenek. A tervező művészek között olyanok szerepelnek, mint Bruno Paul, Van de Velde és az egész gyűjtemény dicséretére, nem válnak ki belőle különösen.

H. B.

egyéb sok minden tárgy is használatos, és ezek között nem utolsó helyet foglalnak el a hímzett, kötött, szőtt női kézimunkák. A porosz iparművészeti múzeum helyiségeiben most egy mintakollekció látható belőlük, melynek hivatása az, hogy vándorkiállítás-ként végigjárva az egész országot, irányadóként szolgáljon, főleg a kézimunkák tanításával hivatásszerűen foglalkozóknak. Mint a modern iparművészet minden jelenségénél, itt is látjuk, hogy eredmény csak ott érhető el, hol nem a díszítést tekintik öncélnak, és csak a díszítendő tárgy szükséges részeinek művészi alkalmazásával, konstrukciójának megfelelő, az anyaghoz alkalmazkodó építések használatával akarnak művészi karaktert adni neki. A kiállított fehérneműkön, gyermek- és női ruhákon, takarókon és párnákon — az eddigi szokástól eltekintve — nem briliáns technikai fogásokkal nyelik meg a nézőt. Egyszerű, izléses, színben és

